

Finanční arbitr

Legerova 1581/69, 110 00 Praha 1 – Nové Město, Tel. +420 257 042 094,
ID datové schránky: qr9ab9x, e-mail: arbitr@finarbitr.cz, <https://www.finarbitr.cz>

Navrhovatel

Zástupce

Mgr. Tomáš Machurek
advokát
IČO 662 37 823
Jakubská 121/1
602 00 Brno

Instituce

Česká pojišťovna a.s.
IČO 452 72 956
Spálená 75/16
110 00 Praha 1

Zástupce

Mgr. Robert Němec, LL.M.
advokát
IČO 662 41 821
Jáchymova 26/2
110 00 Praha 1

Č. j. FA/SR/ZP/360/2017 - 23

Praha 15. 5. 2019

Rozhodnutí o námitkách

Finanční arbitr příslušný k rozhodování sporů podle § 1 odst. 1 zákona č. 229/2002 Sb., o finančním arbitrovi, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o finančním arbitrovi“), rozhodl v řízení zahájeném dne 5. 4. 2017 podle § 8 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi na návrh Navrhovatele proti Instituci, vedeném podle tohoto zákona a zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „správní řád“), o určení neplatnosti pojistné smlouvy č. ■ ze dne 6. 8. 2012 a zaplacení částky ve výši 126.086 Kč s úrokem z prodlení ve výši 8,05 % p.a. z částky 76.586 Kč ode dne 18. 2. 2017 do zaplacení, o námitkách Navrhovatele ze dne 14. 12. 2018, č. j. FA/SR/ZP/360/2017 - 15, a námitkách Instituce ze dne 17. 12. 2018, č. j. FA/SR/ZP/360/2017 - 16, proti nálezu finančního arbitra ze dne 5. 12. 2018, č. j. FA/SR/ZP/360/2017 - 14, takto:

Námitky, které podal navrhovatel, ■, doručené finančnímu arbitrovi dne 14. 12. 2018, č. j. FA/SR/ZP/360/2017 - 15, a námitky, které podala instituce, Česká pojišťovna a.s., IČO 45272956, se sídlem Spálená 75/16, 110 00 Praha 1, doručené finančnímu arbitrovi dne 17. 12. 2018, č. j. FA/SR/ZP/360/2017 - 16, se zamítají a nález finančního arbitra ze dne 5. 12. 2018, č. j. FA/SR/ZP/360/2017 - 14, se podle § 16 odst. 2 zákona o finančním arbitrovi potvrzuje.

Odůvodnění:

1 Řízení o návrhu

Finanční arbitr rozhodl ve sporu mezi Navrhovatelem a Institucí nálezem ze dne 5. 12. 2018, č. j. FA/SR/ZP/360/2017 - 14 (dále jen „Nález“), ve kterém dovedl absolutní neplatnost pojistné smlouvy č. ■ s názvem *Vision4Life* uzavřené dne 6. 8. 2012 (dále jen „Pojistná smlouva“) z důvodu neoddělitelnosti neplatných ujednání o počátečních a správních nákladech a o rizikovém pojistném.

Protože finanční arbitr zjistil, že pojištění sjednané Pojistnou smlouvou bylo ukončeno a Navrhovatel již není povinen hradit pojistné, nedovodil právní zájem Navrhovatele na určení neplatnosti Pojistné smlouvy ve výroku Nálezu.

Finanční arbitr po připuštění námitek promlčení, které Instituce i Navrhovatel v řízení důvodně vzájemně vznesli, a po provedeném zúčtování plnění stran z neplatné Pojistné smlouvy rozhodl o tom, že Instituce je povinna vydat Navrhovateli bezdůvodné obohacení

ve výši 5.206 Kč s úrokem z prodlení ve výši 8,05 % ročně z částky 5.206 Kč od 18. 2. 2017 do zaplacení. Ve zbývající části finanční arbitr návrh Navrhovatele zamítl.

Finanční arbitr současně výrokem III. Nálezu uložil Instituci zaplatit sankci ve výši 15.000 Kč podle § 17a zákona o finančním arbitrovi.

3 Námítky Navrhovatele

Navrhovatel namítá, že závěry finančního arbitra o neoddělitelnosti neplatných ujednání o nákladech a rizikovém pojistném od Pojistné smlouvy jako celku se nezakládají na skutkových zjištěních.

Navrhovatel argumentuje, že se finanční arbitr měl zabývat dalšími důvody neplatnosti Pojistné smlouvy, konkrétně neplatností ujednání o inkasních nákladech, odkupném a o poplatku za správu portfolia, za evidenci podílových jednotek a jiných srážkách, neurčitostí pojistného plnění, rozporem vůle Instituce a písemné Pojistné smlouvy (Instituce snižovala kapitálovou hodnotu o náklady a rizikové pojistné), rozporem se zákazem nekalých obchodních praktik (produkt byl prezentován jako spojení a Navrhovatel nebyl seznámen s nákladovou strukturou pojištění) a nepřevzetím pojistného rizika (kdy účelem Pojistné smlouvy bylo fakticky investování, nikoliv pojištění).

Navrhovatel opakovaně namítá, že se Instituce na jeho úkor obohatila úmyslně, když nejpozději ode dne 14. 5. 2012 v souvislosti se zveřejněním úředního sdělení České národní banky ze dne 2. 5. 2012 v částce 6/2012 musela vědět, že Pojistná smlouva je neplatná. Navrhovatel rovněž opakovaně namítá, že Instituce vznesla námitku promlčení v rozporu s dobrými mravy a argumentuje, že pro posouzení mravnosti námitky promlčení vznesené Institucí finanční arbitr nezohlednil důvody neplatnosti Pojistné smlouvy spočívající výlučně na straně Instituce a rovněž nezohlednil okolnosti, za nichž Pojistnou smlouvu strany uzavřely.

Navrhovatel namítá, že finanční arbitr chybně zúčtoval vzájemná plnění stran neplatné smlouvy ve smyslu § 457 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „starý občanský zákoník“), když nejdříve aplikoval námitku promlčení.

Navrhovatel namítá, že Instituce při vyplácení mimořádných výběrů věděla o důvodech neplatnosti Pojistné smlouvy, a proto se poskytnuté plnění promlčuje ve dvouleté subjektivní promlčecí době. Navrhovatel tvrdí, že Instituce o důvodech neplatnosti věděla v souvislosti s úředním sdělením České národní banky ze dne 2. 5. 2012 a dále z komunikace s finančním arbitrem od roku 2014.

Navrhovatel namítá, že finanční arbitr neprovedl důkaz o kampani „Takové lepší spojení“, který podle tvrzení Navrhovatele prokazuje nekalé obchodní praktiky Instituce, a navrhuje, aby finanční arbitr doplnil dokazování ve vztahu k této kampani.

Navrhovatel se dovolává postupu finančního arbitra podle § 90 odst. 1 písm. b) správního řádu, tj. aby výrok II. Nálezu zrušil a věc znovu projednal v prvostupňovém řízení, případně shledá-li finanční arbitr tento postup nedůvodným, aby v rozhodnutí o námitkách uložil výrokem II. Instituci povinnost k úhradě částky 71.380 Kč s úrokem z prodlení ve výši 8,05 % p.a. od 18. 2. 2017 do zaplacení.

4 Námítky Instituce

Námítky Instituce směřují proti výroku I. a III. Nálezu.

Instituce odmítá závěr finančního arbitra o neurčitosti Pojistné smlouvy, resp. jejích ujednání o počátečních a správních nákladech a opakuje, že Navrhovatel byl o existenci počátečních a správních nákladů informován v čl. 1 bod 3 Doplnkových podmínek, který je podle Instituce dostatečně určitý. Instituce argumentuje, že součástí pojistného jsou přirozeně i náklady

související s Pojistnou smlouvou, stanovené podle pojistně matematických zásad takovým způsobem, aby jejich výše umožňovala Instituci splnit své závazky obsažené v Pojistné smlouvě, přičemž v době uzavření Pojistné smlouvy Instituci nevyplývala povinnost o těchto zásadách Navrhovatele informovat.

Podle ujednání čl. 2.6 Doplnkových pojistných podmínek Instituce závazky spojené s Pojistnou smlouvou, tj. rizikové pojistné, počáteční, správní a jiné náklady, hradí pouze z kapitálové hodnoty s garantovanou technickou úrokovou mírou. V souladu s tímto ujednáním tak lze až zbývající část běžného pojistného považovat za část určenou ke klientem zvolené alokaci. Nikdy proto nemůže dojít k situaci, že by bylo pojistné alokováno jinak než podle pokynu klienta.

Instituce se ztotožňuje se závěrem finančního arbitra o tom, že jí vznesená námitka promlčení není v rozporu s dobrými mravy a neměla úmysl se bezdůvodně obohatit na úkor Navrhovatele, když je přesvědčena o platnosti Pojistné smlouvy v takové podobě, v jaké byla mezi Navrhovatelem a Institucí uzavřena.

Pokud jde o běh promlčecí doby, Instituce nesouhlasí se závěrem finančního arbitra, že Navrhovatel získal vědomost o neplatnosti Pojistné smlouvy a vzniku bezdůvodného obohacení v pozdějším okamžiku než při uzavření Pojistné smlouvy, neboť Navrhovateli byly všechny skutečnosti, kterými nyní její neplatnost odůvodňuje, známy právě při sjednání smluvního vztahu. Argumentace Navrhovatele, stejně jako právní posouzení finančního arbitra, se opírá pouze o obsah smluvní dokumentace, přičemž není sporu o tom, že by ji Navrhovatel neobdržel.

Instituce pro případ, že finanční arbitr setrvá na právním posouzení Pojistné smlouvy jako absolutně neplatné, namítá, že veškeré platby pojistného zaplacené Navrhovatelem před datem 5. 4. 2015 (tj. dva roky před podáním návrhu), jsou promlčeny.

Instituce tvrdí, že se na úkor Navrhovatele co do účtovaných počátečních nákladů v celkové výši 62.872 Kč obohatil pojišťovací zprostředkovatel a nikoliv Instituce, neboť jemu Instituce tuto částku vyplatila jako odměnu za sjednání Pojistné smlouvy.

Instituce navrhuje, aby finanční arbitr napadený nález zrušil a nárok Navrhovatele jako nedůvodný zamítl.

5 Vyjádření Instituce k Námitkám Navrhovatele

Instituce tvrdí, že Navrhovatel od počátku věděl, že produkt není beznákladový, když existence nákladů souvisejících s Pojistnou smlouvou vyplývá z pojistných podmínek. Instituce argumentuje, že konkrétní částky (náklady) pojištění vychází z interního nastavení pojistně matematických zásad pojistitele a v době uzavření Pojistné smlouvy Instituce neměla povinnost o těchto zásadách Navrhovatele informovat.

Instituce argumentuje, že je přesvědčena o platnosti Pojistné smlouvy a odmítá, že by měla úmysl bezdůvodně se obohatit na úkor Navrhovatele nebo že by vznesla námitku promlčení v rozporu s dobrými mravy. Instituce argumentuje, že námitkou promlčení se nesnaží poškodit Navrhovatele ale pouze zabránit vlastnímu poškození.

6 Řízení o námitkách

Finanční arbitr posoudil námitky Navrhovatele jako přípustné odůvodněné námitky ve smyslu § 16 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi ve spojení s § 81, 82 a 83 správního řádu.

Finanční arbitr nepovažuje za nutné znovu definovat a vykládat sporná ujednání Pojistné smlouvy tak, jak učinil v Nálezu ani vyjadřovat se k těm námitkám, které Navrhovatel a Instituce vznesli již v řízení před vydáním Nálezu a nedoložili je jinými podklady. Finanční arbitr nepochybil, jestliže svou ucelenou argumentací vypořádal námitky Navrhovatele beze

zbytku, avšak podrobně nevyvracel v Nálezu každé tvrzení strany sporu a neprovedl každý předložený či označený podklad a odkazuje v této souvislosti na závěry Ústavního soudu v rozhodnutí ze dne 12. 2. 2009, sp. zn. III. ÚS 989/08.

Finanční arbitr je bezplatný státem zřízený orgán mimosoudního řešení spotřebitelských sporů na finančním trhu. Primárním cílem finančního arbitra je tam, kde je spotřebitel v právu, přivést strany sporu ke smírnému řešení sporu tak, aby se spotřebitel nemusel obracet na soud a nemusel hradit náklady soudního řízení, protože řízení před finančním arbitrem je bezplatné a nevyžaduje se, aby byl spotřebitel právně zastoupen (náklady právního zastoupení se v řízení před finančním arbitrem nepřiznávají). Proto musí finanční arbitr posoudit spor zásadně podle právních předpisů a nemůže působit ve prospěch ani jedné strany sporu.

Finanční arbitr tedy není zřízen k tomu, aby rozhodoval spory spotřebitelů v jejich prospěch, když jim jejich nároky nesvědčí.

Pokud jde o shromažďování podkladů pro vydání rozhodnutí, je na stranách sporu, aby předložily takové podklady, které budou pro jednání o mimosoudním řešení sporu relevantní. Finanční arbitr se určitě může v rámci své působnosti obracet na třetí osoby a požadovat od nich předložení podkladů nebo vyjádření tak, aby podklady pro rozhodnutí ve věci byly co nejúplnější. V žádném případě však nelze toto oprávnění finančního arbitra vnímat jako jeho povinnost za spotřebitele předkládat základní podklady pro prokázání existence právního vztahu, který je předmětem sporu nebo existence nároku, kterého se spotřebitel domáhá. A stejně tak to neznamena, že spotřebitel je v řízení před finančním arbitrem ten, který nemusí kromě předložení podání označeného za návrh na zahájení řízení, poskytovat řádnou součinnost, ať už v podobě předložení podkladů, které by měl mít jako jedna ze stran právního vztahu určitě k dispozici, tak i v podobě podání ústního vysvětlení v případě, kdy je zapotřebí.

Pokud jde o Navrhovatelem žádaný postup podle § 90 odst. 1 písm. b) správního řádu, tj. aby finanční arbitr zrušil Nález a věc projednal v novém řízení, nejsou pro něj nejen splněny podmínky, ale ani jej zákon o finančním arbitrovi neumožňuje. Podle § 16 odst. 2 zákona o finančním arbitrovi může finanční arbitr nález pouze potvrdit nebo změnit.

Finanční arbitr ve věci samé v mezích své pravomoci a působnosti dané zákonem o finančním arbitrovi rozhodl dne 5. 12. 2018 Nálezem, tedy takovou formou rozhodnutí, kterou mu ukládá § 15 zákona o finančním arbitrovi. Vzhledem k povaze věci, její složitosti a průběžnému doplňování argumentace ze strany Navrhovatele je finanční arbitr toho názoru, že v řízení postupoval bez průtahů a rozhodl v přiměřené lhůtě (§ 6 správního řádu, § 15 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi). Finanční arbitr rozhodl Nálezem podle svého nejlepšího vědomí a svědomí, nestranně, spravedlivě a na základě skutečností zjištěných v souladu se zákonem o finančním arbitrovi a správním řádem (§ 12 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi, § 2 odst. 4 správního řádu). Nález obsahuje jak výrokovou část, tak detailní odůvodnění a poučení účastníků řízení (§ 15 odst. 3 zákona o finančním arbitrovi). Odůvodnění Nálezu zachycuje veškeré úvahy finančního arbitra a provedené právní posouzení zjištěného skutkového stavu, včetně uvedení všech právních předpisů, které finanční arbitr aplikoval, a vypořádání se se všemi relevantními podklady, které měl finanční arbitr k dispozici od účastníků řízení, případně které si v řízení i sám vyžádal.

Finanční arbitr po posouzení průběhu řízení a všech úkonů v řízení s ohledem na výše uvedené nezjistil, že by v řízení nepostupoval v souladu s právními předpisy a nerespektoval při tom rovněž zásady řízení před finančním arbitrem podle zákona o finančním arbitrovi a zásady správního řízení podle správního řádu.

6.1 Neplatnost ujednání o nákladech a rizikovém pojistném

Finanční arbitr znovu odkazuje na závěry Nejvyššího soudu v rozhodnutí ze dne 19. 10. 2006, sp. zn. 29 Odo 573/2005, že „[z]ávěr o neurčitosti právního úkonu předpokládá,

že ani jeho výkladem nelze dospět k nepochybnému poznání, co chtěl účastník projevit“, tedy že právní úkon je určitý, pokud lze jeho obsah zjistit výkladem.

S přihlédnutím k zákonnému požadavku určitosti musí být náklady upraveny takovým způsobem, ze kterého bude nepochybná jejich výše, např. 10 % ročního pojistného nebo vzorec, na základě kterého by byla výše těchto nákladů určitelná.

Způsob, jakým jsou náklady a rizikové pojistné upraveny v Doplnkových pojistných podmínkách však nedává jakékoliv výkladové vodítko pro určení jejich faktické výše, protože čl. 1 body 1.8, 1.9 a 3.1 Doplnkových pojistných podmínek odkazují na pojistně matematické zásady, které Pojistná smlouva, Všeobecné pojistné podmínky ani Doplnkové pojistné podmínky blíže nevymezují, a tudíž nelze jejich obsah poznat, a to ani za pomoci výkladových pravidel. Daná ujednání čl. 1 bodů 1.8, 1.9 a 3.1, jsou proto ve smyslu § 37 odst. 1 starého občanského zákoníku neurčitá, závisí-li určení nákladů a rizikového pojistného na pojistně matematických zásadách, které Pojistná smlouva, Všeobecné ani Doplnkové pojistné podmínky nedefinují.

Skutečnost, že právní předpisy nestanoví náklady, poplatky a rizikové pojistné jako podstatnou náležitost pojistných smluv, neznamená, že by smluvní strany pojistné smlouvy neměly povinnost dodržovat obecné náležitosti kladené na každý právní úkon, tedy jeho určitost a srozumitelnost. Pojistná smlouva je pojištěním rezervotvorným, tj. pojišťovna nespotřebovává celé zaplacené pojistné na krytí rizik a poplatků, ale vytváří rezervu, resp. kapitálovou hodnotu pojištění, která je Navrhovateli vyplacena v případě dožití nebo kterou poníženu o poplatky vyplatí Navrhovateli v případě předčasného ukončení pojištění. Z výše uvedeného je tedy patrné, že výše strhávaného rizikového pojistného a poplatků (nákladů) má podstatný vliv na výši plnění při dožití či na výši odkupného. Z tohoto důvodu finanční arbitr konstatuje, že u Pojistné smlouvy není ujednání o strhávání nákladů nebo rizikového pojistného žádným minoritním ujednáním, ale je ujednáním zásadním, pro něž není požadavek na určité sjednání nepřiměřený.

Finanční arbitr je přesvědčen, že odkazují-li ujednání Doplnkových pojistných podmínek na dokument (pojistně technické zásady) obsahující způsob výpočtu nákladů a rizikového pojistného, který je Navrhovateli objektivně nepřístupný (finanční arbitr na základě vyjádření Instrukce zná pouze mechanismus výpočtu počátečních a správních nákladů), a se kterým Instrukce Navrhovatele před uzavřením smlouvy neseznámila, jedná se o způsob ujednání nákladů a rizikového pojistného, který je neurčitý a ve smyslu § 37 odst. 1 starého občanského zákoníku neplatný.

Skutečnost, že se rizikové pojistné na smrt v čase mění, nevylučuje možnost přesného sjednání výše rizikového pojistného na jednotlivé roky, např. tabulkou s rozepsanou výší rizikového pojistného v jednotlivých letech podle věku pojištěného.

Finanční arbitr tak setrvává na závěru, že ujednání čl. 1 bodů 1.8, 1.9 a 3.1 Doplnkových pojistných podmínek o strhávání rizikového pojistného, počátečních, správních nákladů jsou neurčitá, a tudíž neplatná ve smyslu § 37 odst. 1 starého občanského zákoníku.

6.2 K absolutní neplatnosti Pojistné smlouvy a k neopatření dalších podkladů

K námitce oddělitelnosti neplatných ujednání o nákladech finanční arbitr odkazuje, že v Nálezu náležitě odůvodnil, proč nejsou jednotlivá neplatná ujednání oddělitelná od ostatních ujednání Pojistné smlouvy.

Finanční arbitr odkazuje, že Instrukce je podnikatelský subjekt, jehož cílem je dosažení zisku. Finanční arbitr nemohl z ničeho dovodit, že nebylo vůlí Instrukce strhávat si náklady podle pojistně technických zásad a že pro ni toto ujednání nebylo klíčové (vůle Instrukce strhávat z kapitálové hodnoty pojištění rizikové pojistné, počáteční a správních náklady a poplatky vyplývá z bodu 2.5 Doplnkových pojistných podmínek).

Pokud Navrhovatel souhlasí se závěrem finančního arbitra o absolutní neplatnosti Pojistné smlouvy, ale nesusouhlasí s důvody, pro které finanční arbitr dovodil neplatnost Pojistné

smlouvy, odkazuje finanční arbitr na rozhodnutí Ústavního soudu ze dne 9. 1. 2014, sp. zn. I. ÚS 191/12, ve spojení s rozhodnutím Nejvyššího soudu ze dne 3. 11. 2011, sp. zn. 29 Cdo 1564/2010, ve kterém soud judikoval, že „[z]a nedůvodnou pak považuje dovolací soud námitku dovolatele, že se odvolací soud nevypořádal se závěrem soudu prvního stupně, že smlouva o půjčce je neplatná i podle ustanovení § 196a odst. 3 obch. zák. Shledal-li totiž odvolací soud neplatnost smlouvy o půjčce z důvodů podle ustanovení § 196a odst. 1 obch. zák. nebylo pro rozhodnutí ve věci potřebné, aby zkoumal, zda je neplatná i z jiného důvodu“ a dále též na rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 11. 6. 2002, sp. zn. 29 Odo 705/2001, ve kterém soud judikoval, že „[o]tázka právního posouzení skutkových zjištění, která soud učinil, je pouze věcí soudu, přičemž soud není vázán právními závěry, které z těchto skutkových zjištění učinil účastník řízení. Jestliže tedy soud dospěl k tomu závěru, že tvrzení žalované o neplatnosti smlouvy je důvodné, není již rozhodující, že shledal jiný důvod neplatnosti, než ke kterému dospěla žalovaná. Jinými slovy, jestliže soud prvního stupně ze skutkových zjištění o obsahu posuzované smlouvy dovodil, že těmto skutkovým zjištěním je třeba přiřadit jako důvod neplatnosti smlouvy neurčitost předmětu plnění, nikoli nemožnost plnění (jak kvalifikovala uvedená skutková tvrzení žalovaná), nelze mu vytýkat nesprávné právní posouzení z hlediska porušení zásady koncentrace řízení. Jak správně uvedl odvolací soud, právní závěry žalované nejsou pro posouzení jejích námitek rozhodné. Rozhodná jsou pouze její skutková tvrzení a tato tvrzení závěr, že je smlouva neplatná, obsahovala“.

Vzhledem k výše uvedenému již finanční arbitr považuje za rozporné se zásadou procesní ekonomie, aby se detailně vypořádával s argumentací Navrhovatele o rozporu obsahu Pojistné smlouvy s vůlí Instituce a s tvrzenými vadami předmluvní fáze, případně s dalšími tvrzeními, která Navrhovatel uvedl pro absolutní neplatnost Pojistné smlouvy, neboť finanční arbitr dovodil neplatnost již pro neurčitost nákladové struktury a další zjištění by již neměla žádný vliv na závěr o absolutní neplatnosti Pojistné smlouvy.

K námitce Navrhovatele, že finanční arbitr neopatřil podklady ke kampani „Takové lepší spoření“ finanční arbitr odkazuje, že při svém rozhodování vycházel z podkladů předložených Navrhovatelem a Institucí, ať již samostatně nebo na jeho vyžádání, tyto shromážděné podklady považoval za dostačující pro rozhodnutí ve věci určení neplatnosti Pojistné smlouvy a vydání bezdůvodného obohacení z absolutně neplatné Pojistné smlouvy Navrhovatel nijak nekonkretizoval, zda byl v rámci dané kampaně osloven a kým, jaké informace mu byly v rámci této kampaně předány, jaké konkrétní informace by měl finanční arbitr zjišťovat, co by tyto informace měly prokazovat v daném konkrétním vztahu Navrhovatele s Institucí a jak by tato zjištění ovlivnila rozhodnutí ve věci, případně jak by obecné informace o marketingové kampani bez konkrétní návaznosti na vztah Navrhovatele s Institucí mohly prokázat tvrzené úmyslné jednání Instituce, případně tvrzený rozpor námítky promlčení s dobrými mravy. Finanční arbitr odkazuje, že nadbytečnost opatřování Navrhovatelem požadovaných podkladů odůvodnil již v kapitole 5.4.4 Nálezu.

6.3 K úmyslu Instituce se bezdůvodně obohatit a k souladu námítky promlčení s dobrými mravy

Argumentaci Navrhovatele, že se Instituce na jeho úkor obohatila úmyslně a že vznesla námitku promlčení v rozporu s dobrými mravy, finanční arbitr uceleně vypořádal již v kapitole 5.5 Nálezu, na kterou odkazuje.

Finanční arbitr setrvává na závěru, že v řízení nezjistil, že by se Instituce nechovala v souladu s Pojistnou smlouvou, kterou považovala (a stále považuje) za platnou, nebo že by nebyla připravena Navrhovateli plnit v případě nastalé pojistné události. Instituce vyplácela Navrhovateli po dohodě pravidelné mimořádné výběry za účelem úhrady běžného pojistného a po zániku pojištění vyplatila Navrhovateli odkupné. Navrhovatel své tvrzení, že Instituce měla úmysl, ať přímý nebo nepřímý, se bezdůvodně obohatit na úkor Navrhovatele, ničím nedoložil.

Finanční arbitr opakovaně odmítá jako nedůvodnou námitku Navrhovatele, že úmysl Instituce bezdůvodně se obohatit na úkor Navrhovatele lze dovodit v souvislosti s úředním sdělením České národní banky ze dne 2. 5. 2012 publikovaném dne 14. 5. 2012, když vydané úřední sdělení není způsobilé jakkoli prokázat tento úmysl Instituce. Jak již finanční arbitr vysvětlil v Nálezu, úmyslné jednání by muselo být v konkrétním vztahu Navrhovatele s Institucí v řízení prokázáno, nelze jej pouze dovozovat.

Protože z předložených podkladů nevyplývá, že by Instituce uzavřela úmyslně neplatnou Pojistnou smlouvu, dobrá víra Instituce o tom, že přijaté pojistné je jejím majetkem, trvá až do pravomocného rozhodnutí, že Pojistná smlouva je neplatná.

Stejně tak finanční arbitr ani po opakovaném posouzení jednotlivých Navrhovatelem tvrzených důvodů, proč by měla námitka promlčení vznesená Institucí být v rozporu s dobrými mravy, nezjistil, že by v tomto případě nastaly výjimečné okolnosti, které by měly takovou intenzitu, aby zavadaly příčinu k odepření práva vznést námitku promlčení.

Finanční arbitr odkazuje, že smyslem institutu promlčení je přispět právní jistotě (viz rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 17. 10. 2012, sp. zn. 30 Cdo 3825/2011: „...*neboť institut promlčení přispívající k jistotě v právních vztazích je institutem zákonným, a tedy použitelným ve vztahu k jakémukoliv právu, které se podle zákona promlčuje*“). Promlčení tedy slouží v dlouhodobých smluvních vztazích právní jistotě, mimo jiné tím, že brání tomu, aby bylo ekonomicky velmi výhodné platnost smluvního vztahu zpochybnit.

Navrhovatel je tou stranou, která se dovolává určení neplatnosti Pojistné smlouvy a vydání bezdůvodného obohacení. Ustanovení § 8 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi sice stanoví, že „*řízení se zahajuje na návrh navrhovatele*“, nicméně žádné ustanovení zákona o finančním arbitrovi neukládá, že výsledek musí být pro navrhovatele příznivý, ba naopak podle § 12 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi „*a]rbitr je povinen rozhodovat podle svého nejlepšího vědomí a svědomí, nestranně, spravedlivě a bez průtahů a pouze na základě skutečností zjištěných v souladu s tímto zákonem a zvláštními právními předpisy*“, tudíž výsledek řízení pro navrhovatele může být i negativní (např. navrhovatel obdrží méně, než instituce nabízela smírně, navrhovatel obdrží z titulu bezdůvodného obohacení nižší částku než kolik by činilo odkupné, kdyby pojistná smlouva byla platná apod.).

Finanční arbitr neshledává důvod měnit své závěry z Nálezu a opakuje, že nezjistil úmysl Instituce bezdůvodně se obohatit na úkor Navrhovatele a neshledal námitku promlčení, kterou vznesla Instituce, za rozpornou s dobrými mravy.

6.4 K vydání bezdůvodného obohacení a zúčtování plnění stran neplatné Pojistné smlouvy

Argumentaci Navrhovatele o tom, že v režimu § 457 starého občanského zákoníku se námitka promlčení neuplatní, resp. že musí dojít nejdříve k zúčtování veškerých vzájemných plnění před aplikací námítky promlčení, finanční arbitr vypořádal již v Nálezu.

Finanční arbitr vedle rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 23. 8. 2007, sp. zn. 33 Odo 791/2005, citovaného již v Nálezu odkazuje při zdůvodnění provedeného zúčtování na další rozhodnutí Nejvyššího soudu, z nichž vyplývá, že při vzájemném vypořádání plnění z neplatné smlouvy v režimu § 457 starého občanského zákoníku je námitka promlčení zásadně přípustná, soud k ní nepřihlédne pouze tehdy, pakliže by nemohl promlčení namítnat druhý účastník (vlastnické právo).

Tak například rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 12. 4. 2016, sp. zn. 20 Cdo 4739/2015, předpokládá: „*K námitce promlčení Nejvyšší soud také již opakovaně konstatoval, že jde-li o vrácení plnění z neplatné smlouvy, vyplývá synallagmatický vztah ze zákona. V takovém případě se uplatní ustanovení § 107 odst. 3 obč. zák., jehož smyslem je zachování rovnováhy práv obou smluvních stran neplatné smlouvy (srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. 10. 2012, sp. zn. 28 Cdo 3041/2010).*“ Nejvyšším soudem odkazované rozhodnutí judikuje, že „*[z] výše uvedeného pro posuzovaný případ plyne, že pokud si účastníci podle kupní smlouvy ze dne 6. 10. 2002 plnili (prodávající převzali kupní cenu*

a kupující převzal předmětný automobil), vznikl mezi nimi synallagmatický závazek ze zákona dle § 457 obč. zák., a obě strany byly povinny si tato plnění vzájemně vrátit. Na charakteru jejich synallagmatického závazku nic nemění ani okolnost, že předmětný automobil byl vrácen nikoliv prodávajícímu, ale vlastníku, tj. okradenému M. B. (resp. jeho pojišťovně). Tímto "vrácením" předmětného automobilu žalobce splnil svou povinnost vyplývající ze synallagmatického závazku. Jelikož vlastnické právo M. B. se v souladu s § 100 odst. 2 obč. zák. nepromlčuje, nemohl podle § 107 odst. 3 obč. zák. P. Č. ani žalobce vznést námitku promlčení. Z téhož důvodu nemohou promlčení namítat ani žalovaní. Protože žalovaným námitka promlčení nepřísluší, je pro posouzení věci nerozhodné, zda k promlčení práva skutečně došlo, tedy i to, zda objektivní promlčecí doba marně uplynula, výkladem a *contrario* tedy platí, že v případě, že je žalovaný oprávněn vznést námitku promlčení a učiní-li tak, musí se soud promlčením při zúčtování zabývat. Obdobně se Nejvyšší soud vyjádřil například v rozhodnutí ze dne 8. 8. 2016, sp. zn. 28 Cdo 2327/2016.

Ze všech citovaných rozhodnutí vyplývá, že v případě neplatné smlouvy, na jejímž základě si strany poskytly (průběžně poskytovaly) peněžitá plnění, vzniká oběma smluvním stranám právo na vydání plnění z bezdůvodného obohacení odpovídající poskytnutým peněžním prostředkům v režimu § 107 starého občanského zákoníku; přitom právo na vydání peněžitého plnění z neplatné smlouvy představuje právo, které se promlčuje, a není v takovém případě na místě aplikace § 107 odst. 3 starého občanského zákoníku.

Z dostupné soudní judikatury nevyplývá, že by při vzájemném zúčtování neměl finanční arbitr zúčtovat pouze nepromlčená práva na vydání bezdůvodného obohacení, resp. že by měl provádět zúčtování na již promlčená práva.

Požadavek Navrhovatele, aby finanční arbitr nejprve zúčtoval veškeré vzájemné pohledávky a námitku promlčení vztáhl až následně na případný rozdíl mezi těmito pohledávkami, nenachází oporu v právní úpravě, ani dostupné judikatuře.

Pokud by takto finanční arbitr postupoval, popřel by smysl a účel institutu promlčení práva - který má věřitele motivovat uplatnit svá práva včas a nedůvodně nenavodit stav nejistoty po mnoha letech - a zejména pak skutečnost, že jednotlivá (opakující se) plnění se promlčují v samostatných lhůtách. Navrhovatelem požadovaným postupem by došlo k nedobrovolnému faktickému „plnění“ na již promlčený dluh - v situaci, kdy smluvní strana namítla promlčení a finanční arbitr nemůže ze zákona promlčené právo přiznat (§ 100 odst. 1 starého občanského zákoníku). Dlužník jistě může plnit na již promlčený dluh, neboť ten sám o sobě svým promlčením nezaniká, avšak může tak učinit pouze sám a dobrovolně - ani finanční arbitr mu nemůže autoritativně uložit povinnost plnit nevymahatelný dluh.

Na tomto závěru proto nemůže nic změnit fakt, že finanční arbitr provádí zúčtování sám z úřední povinnosti, tedy aniž by se Instituce domáhala vrácení svého plnění na neplatnou smlouvu. Finanční arbitr nemůže Instituci autoritativně uložit povinnost plnit na dluh, který je nevymahatelný.

Finanční arbitr v Nálezu vypořádal námitku promlčení nároků Navrhovatele, kterou Instituce důvodně vznesla tak, že za mezní datum rozhodné pro promlčení stanovil den 5. 4. 2014, tj. tři roky před podáním návrhu na zahájení řízení před finančním arbitrem. Pokud jde o námitku Instituce co do počátku běhu subjektivní promlčecí doby, když tvrdí, že Navrhovatel věděl o důvodech neplatnosti již v době uzavření Pojistné smlouvy, protože v tomto okamžiku měl všechny informace, na základě kterých dovozuje neplatnost Pojistné smlouvy, odkazuje finanční arbitr na konstantní judikaturu Nejvyššího soudu, z níž vyplývá, že okamžik, ke kterému lze vztáhnout počátek subjektivní promlčecí doby práva na vydání bezdůvodného obohacení, se váže k prokazatelné, nikoliv předpokládané, vědomosti oprávněného o skutkových okolnostech, z nichž lze dovodit, že smlouva, podle které si strany plnily, je neplatná, a že na jeho úkor došlo k bezdůvodnému obohacení a kdo je získal (srov. např. rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 1. 6. 2015, sp. zn. 28 Cdo 5129/2014). Pouze na základě smluvní dokumentace se však Navrhovatel nemohl dozvědět o účtovaných nákladech, když ze smluvní dokumentace žádné konkrétní informace

o nákladovosti produktu nevyplývají. Protože finanční arbitr nemá za prokázané, že by se Navrhovatel dozvěděl o bezdůvodném obohacení Instituce dříve, než na základě telefonického hovoru dne 14. 10. 2015, setrvává na svém závěru, že pro posouzení promlčení nároku Navrhovatele na vydání bezdůvodného obohacení se použije objektivní tříletá lhůta a odkazuje na odůvodnění v části 5.5 Nálezu.

K námitce Instituce, že není pasivně legitimována k vydání bezdůvodného obohacení ve výši odpovídající počátečním nákladům, protože tuto částku Instituce vyplatila pojišťovacímu zprostředkovateli za sjednání Pojistné smlouvy, finanční arbitr odkazuje na rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 29. 1. 2009, sp. zn. 33 Odo 1615/2006: „[j]iž v rozsudku ze dne 5. května 2005, sp. zn. 33 Odo 351/2004, Nejvyšší soud přijal závěr, že pouze účastníci neplatné smlouvy jsou věcně legitimováni k podání žaloby na vydání bezdůvodného obohacení podle ustanovení § 457 obč. zák., a to bez ohledu na skutečnost, zda v souvislosti s plněním z této smlouvy došlo k bezdůvodnému obohacení i na úkor někoho jiného. Věcná legitimace (ať už aktivní nebo pasivní) je tedy dána pouze na straně účastníků smlouvy“, který potvrzuje, že v případě rozhodování o vydání bezdůvodného obohacení z neplatné Pojistné smlouvy je pasivně legitimovaným subjektem právě Instituce, jako smluvní strana.

Finanční arbitr zjistil, že Instituce vyplatila Navrhovateli na pravidelných mimořádných výběrech za celou dobu trvání pojištění částku ve výši 51.940 Kč a při zániku pojištění odkupné ve výši 61.414 Kč dne 23. 12. 2016. Navrhovatel vznesl v řízení před finančním arbitrem námitku promlčení k plněním vyplaceným Institucí. Instituce vznesla námitku započtení k plněním, která poskytla Navrhovateli přípisem ze dne 12. 11. 2018, č. j. FA/SR/ZP/360/2017 – 12. Finanční arbitr zjistil, že Instituci se promlčelo právo na vydání bezdůvodného obohacení ve smyslu § 107 odst. 2 starého občanského zákoníku v podobě pravidelných mimořádných výběrů vyplacených do dne 12. 11. 2015, tj. tři roky před tím, než vznesla námitku započtení a zastavila tak běh promlčecí doby. Finanční arbitr z výpisu zaplaceného pojistného zjistil, že nepromlčené jsou mimořádné výběry vyplacené Institucí v celkové výši 13.720 Kč (14 plateb po 980 Kč vyplacených od 13. 11. 2015 do 13. 12. 2016) a odkupné vyplacené dne 23. 12. 2016 ve výši 61.414 Kč. Finanční arbitr v dané souvislosti odmítá jako nedůvodnou námitku Navrhovatele, že na promlčení práva Instituce na vydání bezdůvodného obohacení musí použít dvouletou subjektivní promlčecí dobu, protože Instituce vyplácela Navrhovateli mimořádné výběry a odkupné s vědomím, že vyplácí bezdůvodné obohacení na základě neplatné smlouvy. V řízení nebylo prokázáno, že by Instituce nebyla přesvědčena o platnosti Pojistné smlouvy nebo že by se nechovala v souladu s uzavřenou Pojistnou smlouvou. Finanční arbitr nemohl z ničeho dovodit vědomost Instituce o neplatnosti Pojistné smlouvy a vědomost Instituce o tom, že Navrhovateli vyplácí bezdůvodné obohacení, proto na promlčení práva Instituce na vydání bezdůvodného obohacení správně aplikoval objektivní tříletou promlčecí dobu.

Finanční arbitr po zohlednění důvodně vznesených námitek promlčení zúčtoval, co si Navrhovatel a Instituce vzájemně poskytli, tedy nepromlčené pojistné v celkové výši 80.340 Kč a Institucí vyplacené nepromlčené mimořádné výběry a odkupné v celkové výši 75.134 Kč (ve výpočtu 13.720 Kč + 61.414 Kč). Finanční arbitr tedy potvrzuje závěry z Nálezu, že Instituce je povinna vydat Navrhovateli bezdůvodné obohacení z titulu neplatné Pojistné smlouvy ve výši 5.206 Kč (ve výpočtu 80.340 Kč minus 75.134 Kč) se zákonným úrokem z prodlení a v podrobnostech odkazuje na kapitolu 5.5 a 5.6 Nálezu.

7 K výroku rozhodnutí o námitkách

Finanční arbitr nezjistil, že by v řízení o vydání bezdůvodného obohacení z neplatné Pojistné smlouvy rozhodl věcně nesprávně z důvodů namítaných Navrhovatelem a Institucí, a setrvává tak na závěru, že po posouzení námítky promlčení, kterou Instituce i Navrhovatel v řízení důvodně vznesli, a po zúčtování plnění stran neplatné smlouvy, je Instituce je

povinna vydat Navrhovateli bezdůvodné obohacení ve výši 5.206 Kč se zákonným úrokem z prodlení.

Na základě výše uvedené skutečnosti rozhodl finanční arbitr tak, jak je uvedeno ve výroku tohoto rozhodnutí.

Poučení:

Rozhodnutí o námitkách je podle § 16 odst. 4 zákona o finančním arbitrovi konečné. Podle § 17 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi doručený nález, který již nelze napadnout námitkami, je v právní moci (*v případě, že bylo vydáno rozhodnutí o námitkách, nabývá nález právní moci dnem doručení rozhodnutí o námitkách – pozn. finančního arbitra*).

Podle § 244 odst. 1 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „občanský soudní řád“), rozhodl-li správní orgán podle zvláštního zákona o sporu a nabylo-li rozhodnutí správního orgánu právní moci, může být tatáž věc projednána na návrh v občanském soudním řízení. Podle § 247 odst. 1 občanského soudního řádu musí být žaloba podána ve lhůtě dvou měsíců od doručení rozhodnutí správního orgánu.

Mgr. Monika Nedelková
finanční arbitr

Doručuje se
Navrhovatel – datová schránka zástupce jcxgx98
Instituce – datová schránka zástupce 5pcgssn

